

2. Биков О.І. Формування інституту митної вартості в митному законодавстві / О. І. Биков // Митна справа. - 2015. - №2. - С. 75-82.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2_13

3. Микитенко Т. В. Контроль митної вартості після випуску товарів у вільний обіг / Микитенко Т. В. // Митна безпека. - 2018. - Вип. 2. - С. 123-136. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cussec_2018_2_14.

4. Поєдинок В.В. Митна вартість в механізмі тарифного регулювання ЗЕД / В. В. Поєдинок // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2014. - Вип. 27(2). С. 25-29. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27%282%29__7.

УДК 657.471

Мельничук І. В.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Мужевич Н.В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Західноукраїнський національний університет

ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємств в сучасних ринкових умовах господарювання супроводжується постійними змінами економічних умов та фінансових ринкових позицій. За цих обставин підтримка належного рівня економічної безпеки та завчасне виявлення економічних ризиків та загроз забезпечує уникнення негативних впливів на діяльність підприємства і його фінансовий розвиток на довгострокову перспективу. Саме тому діагностика економічної безпеки на сьогодні є важливим напрямком антикризового управління, що визначає напрями подолання кризових явищ та загроз банкрутства. Відтак, механізми виявлення та оцінки економічної безпеки в кризових і передкризових ситуаціях, аналіз поточного фінансового стану на предмет виявлення економічних загроз та небезпек підтримує належний рівень економічного розвитку та сприяє підвищенню фінансової стійкості суб'єктів господарювання, дає впевненість забезпечення його сталого розвитку.

Основною проблематикою в питаннях діагностики економічної безпеки є вибір методичного підходу та інформаційної бази для аналізу. На сьогодні не існує єдиного підходу щодо цілісної системи оцінки економічної безпеки підприємств. Різні підходи щодо діагностики економічної безпеки дають багатоваріантність аналітичних оцінок в різноманітних інтерпретаціях. В даний час цій проблематиці присвячені праці І. О. Бланка [1], В. А. Дерія [2], І. В. Минчинської [3], В. М. Панасюк і Н. Б. Москалюк [4] та ін.

Загалом щодо діагностики економічної безпеки можна виділити два проблемні моменти:

1. Вибір методів оцінки економічної безпеки.

2. Інформаційна база для аналізу економічної безпеки.

Загальноприйнятою інформаційною базою для експрес-діагностики економічної безпеки вважають показники фінансової звітності. Однак, для проведення фундаментального фінансового аналізу необхідні також дані обліково-аналітичної системи підприємства, тобто доповнення даними синтетичного та аналітичного обліку та/або розшифровка відповідних статей фінансової звітності (рис. 1).

Аналіз принципів оцінки інформації бухгалтерського обліку визначає їх характеристику в двох напрямках: а) на споживача інформації; б) на прийняття рішення. Щодо першого напрямку, то визначити ряд характеристик, які повинна мати інформація, дещо складно, оскільки до користувачів інформації входять не лише висококваліфіковані спеціалісти, які на її основі можуть приймати рішення, а й менш кваліфіковані – інвестори, кредитори, які недостатньо орієнтуються в економічній і фінансовій ситуації на підприємстві. Другий напрям також має велике значення, хоча довго він недооцінювався. Важливо, щоб інформація була придатною для сприйняття та мала практичне застосування в управлінні й прийнятті рішень.

Рис. 1. Структура системи інформаційного забезпечення діагностики економічної безпеки на підприємствах

Стосовно методичних підходів щодо оцінки економічної безпеки, то на сьогодні існує велика кількість методик, які відрізняються об'єктами спостереження, масштабами дослідження, складністю та, відповідно, етапами проведення аналізу, переліком індикаторів (показників), та складністю розрахунків тощо. Разом з тим, один з дослідників експрес-діагностики як методу оцінки кризових станів та виявлення загроз банкрутства І. О. Бланк визначає, що основою методу такої діагностики є раннє розпізнання ознак кризи та її масштабів. Запропонована методика включає використання стандартних методів: горизонтальний, вертикальний та порівняльний фінансовий аналіз фінансових показників; аналіз фінансових ризиків; інтегральний фінансовий аналіз на базі моделі Дюпона [1]. І. В. Минчинська наявні методики узагальнила у дві умовні групи: 1. Фінансово-економічний аналіз платоспроможності підприємства та його можливого банкрутства, який здійснюється на основі фінансових показників. 2. Моделі прогнозування банкрутства, які базуються на використанні однофакторних та багатфакторних функцій дискримінантного аналізу [3, с. 175]. На нашу думку, в процесі поточної діагностики економічної безпеки доцільно приділяти уваги оцінці платоспроможності та ліквідності, оскільки цей напрям дає характеристику фінансової дисципліни суб'єктів господарювання, що особливо важливо для оцінки загроз банкрутства, які випливають з змін, впроваджених у новому Кодексі про банкрутство [5]. Адже, до його затвердження для початку процедури банкрутства потрібна була підтверджена заборгованість на рівні мінімум 300 мінімальних зарплат, а відповідно до змін у Кодексі цей ліміт скасований і відтепер для початку процедури банкрутства дану вартісну межу скасовано. Крім того, підвищується відповідальність менеджменту за фінансовою дисципліною підприємства. Якщо погашення заборгованості перед одним кредитором не дозволяє підприємству виконувати фінансові зобов'язання перед іншими, керівник підприємства-боржника зобов'язаний протягом місяця звернутися до господарського суду для відкриття справи про банкрутство. Якщо він цього не зробить, йому доведеться нести солідарну відповідальність перед кредиторами. Таким чином, даний напрямок діагностики є важливим для передчасної діагностики загроз прострочення платежів та виявлення резервів забезпечення платоспроможності. Також важливим показником економічної безпеки є фінансова стійкість підприємства, в складі якої визначається стан фінансової незалежності суб'єкта господарювання. Значна частина чистих активів або ж частки власного капіталу у співвідношенні до всіх активів більше, ніж 50 %, характеризує мінімальний рівень загроз економічній безпеці та стійкий фінансовий стан з високим рівнем автономії від зовнішніх кредиторів.

Отже, діагностика економічної безпеки підприємства – це обліково-аналітична оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання на предмет наявних та потенційних економічних загроз і ризиків зовнішнього та внутрішнього характеру, визначення перспектив і тактичних дій для забезпечення сталого розвитку суб'єкта господарювання. При цьому необхідно врахувати періодичність,

економічність, доцільність та інформаційні потреби менеджменту при створенні комплексної моделі оцінки рівня економічної безпеки, яка може складатись з експрес-аналізу (для поточної діагностики) та фундаментального фінансового аналізу (для підсумкової діагностики на кінець звітного року).

Література

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
2. Дерій В. А., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. № 1. С. 197-208.
3. Минчинська І. В. Діагностика кризового стану підприємств в організаційно-правовому механізмі банкрутства. Економічний аналіз. 2012. Вип. 11. Ч. 1. С. 175-182.
4. Панасюк В. М., Москалюк Н.Б., Мельничук І.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: навч. посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 264 с.
5. Кодекс України з процедур банкрутства URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.

УДК 657:658.2(477)

Мороз Ю.Ю.,
д.е.н., професор,
зав. кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Цаль-Цалко Ю.С.,
д.е.н., професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет

ОБЛІКОВА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА ЯК СУКУПНІСТЬ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ТА ІНІЦІАТИВНИХ ВИДІВ ОБЛІКУ

Самодостатній розвиток будь-якого суб'єкта господарювання здійснюється за допомогою відповідної системи управління з використанням інформаційних ресурсів створених на основі фактів господарського життя різними видами обліку. З метою прийняття управлінських рішень та розподілу створеної доданої вартості для загальнодержавних і територіальних потреб користувачами продукту облікової системи суб'єктів господарювання є їх власники, виконавчі органи управління та трудовий колектив, загальнодержавні та територіальні установи влади, інвестори, покупці та постачальники.

Облікова система формується з переліку окремих видів обліку, які потребують їхнього однозначного трактування, встановлення чітких меж між ними та визначення змісту кожного із них. У працях вітчизняних та зарубіжних